



Ainevaldkond „Sotsiaallained“ gümnaasiumis

Sotsiaallainete õpetamise eesmärk

Sotsiaallainete õpetamise eesmärk gümnaasiumis on kujundada õpilastes sotsiaalvaldkondlik pädevus, see tähendab suutlikkust mõista inimühiskonna ajaloos ja nüüdisajal toimuvate ühiskondlike muutuste põhjusi ja tagajärgi; tunda lihtsamaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ning kasutada mõnda neist õppes ja igapäevaelus; luua tulevikutsenaariume ja-visioone mingis sotsiaalselt või personaalselt olulises valdkonnas; tunda ning austada inimõigusi ja demokraatiat, teadmisi kodanikuõigustest ning -vastutusest, nendega kooskõlas olevaid oskusi ja käitumist; ära tunda kultuurilist eripära ning järgida üldtunnustatud käitumisreegleid; jätkuvalt huvituda oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundada oma arvamusi ning olla aktiivne ja vastutustundlik kodanik.

Sotsiaallainete õpetamise kaudu taotletakse, et gümnaasiumi lõpuks õpilane:

- 1) mõistab inimühiskonna ajaloos toimunud ja tänapäeval toimuvate ühiskondlike muutuste protsesse ning olulisemate sündmuste põhjuseid ja tagajärgi;
- 2) austab demokraatiat ning inimõigusi, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seaduskuulekas, teab kodanikuõigusi ja -kohustusi ning mõistab kodanikuvastutust;
- 3) tunneb mõningaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ning kasutab neist mõnda õppes, seostades õpitut igapäevaeluga;
- 4) tunneb erinevate rahvaste kultuure, nende eripära ning suhtub lugupidavalt individuaalsetesse, kultuurilistesse ja maailmavaatelistesse erinevustesse, juhul kui need vaated pole inimväärikust alandavad;
- 5) on omandanud teadmisi ja oskusi sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimsuhetest, mis aitavad kaasa tõhusale toimimisele erinevates sotsiaalsetes kontekstides, väärtustades neid;



- 6) on omandanud teadmisi ja oskusi, mis toetavad tervikliku ning autonoomse inimese kujunemist, väärtustades sotsiaalset õiglust ning positiivset suhtumist endasse ja teistesse;
- 7) on omandanud teadmised, oskused ja hoiakud, mis toetavad tervikliku, iseseisva ja terviseteadliku inimese kujunemist;
- 8) väärtustab vabadust, inimväärikust, võrdõiguslikkust, ausust, hoolivust, sallivust, vastutustunnet, õiglust, isamaalisust ning peab lugu endast, teistest ja keskkonnast.

Ainevaldkonna õppeained

Ainevaldkonna õppeained on ajalugu, inimeseõpetus, ühiskonnaõpetus, geograafia (inimgeograafia) ja filosoofia.

Õppeained jagunevad kohustuslikeks ning valikkursusteks. Sotsiaalainete valdkonna ainekavades esitatud taotletavate õpitulemuste ja õppesisu koostamisel on aluseks võetud kohustuslike kursuste arv kooliastmes. Kohustuslikud kursused õppeaineti on järgmised:

- 1) ajaloos 6 kursust: „Üldajalugu“, „Eesti ajalugu I (kuni 16. ja 17. sajandi vahetuseni)“, „Eesti ajalugu II (kuni 19. sajandi lõpuni)“, „Lähiajalugu I – Eesti ja maailm 20. sajandi esimesel poolel“, „Lähiajalugu II – Eesti ja maailm 20. sajandi teisel poolel“, „Lähiajalugu III – 20. sajandi arengu põhijooned: Eesti ja maailm“;
- 2) inimeseõpetuses 1 kursust: „Perekonnaõpetus“;
- 3) ühiskonnaõpetuses 2 kursust: „Ühiskonna areng ja demokraatia“, „Majandus ja maailmapoliitika“.

Sotsiaalainete valdkonda kuulub loodusainete valdkonnas kirjeldatud inimgeograafia 1 kohustuslik kursus „Rahvastik ja majandus“

Sotsiaalainete valdkonnaga lõimuvad valikained filosoofia (1 kursust), riigikaitse (2 kursust).

Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Sotsiaalainetes käsitletakse inimese ja ühiskonna toimimist minevikus ning tänapäeval. Sotsiaalainete õppimine aitab siduda erinevates õppeainetes õpitavat tervikuks ja arendada



tervikpilti ühiskonnast ning kujundab oskust mõista minevikunähtuste alusel toimuvat arengut. Sotsiaalainete vahendusel areneb võime näha ühiskonna arengus erinevaid seoseid ning teha teadlikke valikuid, lähtudes ühiskondlikest väärtustest, normidest ja reeglitest; toimida kõlbelise ja vastutustundliku isiksuse ning ühiskonnaliikmena. Sotsiaalainetes käsitletavate õppeteemade käsitlemise kaudu kujundatakse õpilastes valmisolek aidata kaasa naiste ja meeste ebavõrdsuse kaotamisele ühiskonnas ja soolise võrdõiguslikkuse edendamisele.

Ainevaldkonnasisese lõimingu taotletakse valdkonna üldeesmärkide täitmist. Lõimingu aluseks on teemad, mõisted ja õpetamismeetodid.

Ajalooõpetuse eesmärk on kujundada õpilasi, kes on suutelised analüüsima ja mõistma maailma, milles nad elavad, ning tunnevad asjaolusid ja sündmusi, mis on maailmas juhtunud. Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis orienteerumiseks vajalikke teadmisi oma kodukoha ning maailma minevikust ja kultuuripärandist ning erinevatest väärtussüsteemidest. Aine vahendusel hakkab õpilane teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ja tõlgendama minevikusündmusi ning -protsesse, nende omavahelisi seoseid ja seoseid tänapäevaga ning ajaloo-sündmuste erineva tõlgendamise põhjusi.

Inimeseõpetuse üldeesmärk on arendada õpilaste sotsiaalseid toimetulekuoskusi ning aidata kaasa õpilaste isiksuslikule arengule, kujundada terviseteadlikkust, teadmisi soolisest võrdsusest ja sotsiaalses elus vajalikke oskusi ning üldinimlikke väärtusi.

Ühiskonnaõpetuses omandavad õpilased sotsiaalse kirjaoskuse: teadmised, oskused, väärtused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks. Õppeaine eesmärk on luua eeldused kodanikudentiteedi ja ühiskonna sidususe tugevnemiseks ning aktiivse kodaniku kujunemiseks, toetada dialoogivalmidust ja austust maailma erinevalt mõistvate inimeste vahel, samuti õpilase enese teadlikkust maailmavaatelistes küsimustes.

Õppesisu käsitlemises teeb valiku aineõpetaja arvestusega, et kirjeldatud õpitulemused, üld- ja valdkonnapädevused ning taotletavad õpitulemused oleksid saavutatud. Valikkursuse konkreetne õppesisu täpsustatakse kursuse alguses õpetaja ja õpilaste koostöös.

Lõimingu võimalusi teiste ainevaldkondadega

Sotsiaallained on teiste ainevaldkondadega seotud valdkonnapädevuste kujundamise kaudu.



Keel ja kirjandus– suutlikkus väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lugeda ning mõista erinevaid tekste; kasutada kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili ning ainesõnavara ja väljendusrikast keelt, järgida õigekeelsusnõudeid. Lisaks tähtsustuvad teksti kriitilise analüüsi oskus, meediakirjaoskus, info hankimine ja selle kriitiline hindamine, tööde vormistamine ning autoriõiguse kaitse.

Võõrkeeled – teadmised erinevatest kultuuridest ja traditsioonidest, oma kultuuri ja teiste kultuuride erinevuste mõistmine ning lugupidamine teiste keelte ja kultuuride vastu; suhtlemine mitmekultuurilises ühiskonnas; võõrkeeleoskus.

Matemaatika – ajaarvamine; ressurside plaanimine (aeg, raha); matemaatiline kirjaoskus, arvandmete esitlemine ja tõlgendamine (graafikud, tabelid, diagrammid); oskus probleeme esitada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendusideid analüüsida ning tulemuse tõesust kontrollida; oskus loogiliselt arutleda, põhjendada ja tõestada ning väärtustada matemaatilist käsitlust kui analüüsimeetodit.

Loodusained – geograafilise asendi ja looduskeskkonna mõju inimühiskonna arengule, inimese areng ja rahvastikuprotsessid; majanduse ressursid; ühiskonna jätkusuutlikkus, säästlik tarbimine, üleilmastumine, globaalprobleemide, sh keskkonnaprobleemide märkamine, mõistmine ning jätkusuutliku ja vastutustundliku, sh loodushoidliku eluviisi väärtustamine.

Kunstiained – Eesti, Euroopa ja erinevate maailma rahvaste kultuuri teemade käsitlemine ja kultuuriloomingu väärtustamine, iluhinnangute muutumine ajas; esteetiline areng ja eneseteostus, rahvakultuur, loominguline eneseväljendusoskus.

Kehaline kasvatus – suutlikkus mõista ja väärtustada kehalise aktiivsuse tähtsust tervisliku eluviisi osana eri ajastuil ning meditsiinisaavutuste rolli ühiskonna arengus; arendada sallivat suhtumist kaaslastesse ja järgida ausa koostöö põhimõtteid.

Üldpädevuste kujundamise võimalusi

Ainevaldkond võimaldab kujundada kõiki üldpädevusi igapäevases õppes nii teooria kui ka praktiliste tegevuste kaudu. Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi –



teadmiste, oskuste, väärtushinnangute ning käitumise – sidumisel on kandev roll õpetajal, kelle väärtushinnangud ja enesekehtestamisoskus loovad sobiliku õpikeskkonna ning mõjutavad õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist.

Kultuuri- ja väärtuspädevuse kujunemist toetavad kõik ainevaldkonna õppeained erinevate rõhuasetuste kaudu. Näiteks toetavad ajalugu, ühiskonnaõpetus ja geograafia suutlikkust mõista humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhimõtteid ning juhendada nendest oma tegutsemises, samuti lugupidavat suhtumist erinevatesse maailmavaatelistesse ja kultuurilistesse tõekspidamistesse. Inimeseõpetus toetab väärtussüsteemide mõistmist, mõtete, sõnade ja tunnetega koosõlas elamist, oma valikute põhjendamist ning enda heaolu kõrval ka teiste arvestamist. Oskust seista vastu kesksete normide rikkumisele ning järgida sotsiaalse õigluse ja eri soost inimeste võrdse kohtlemise põhimõtteid õpetab ühiskonnaõpetus.

Enesemääratluspädevust aitab vormida eeskätt inimeseõpetus, mis toetab õpilase eneseanalüüsivõime kujunemist, õpetab hindama oma nõrku ja tugevaid külgi, järgima terveid eluviise, lahendama iseendaga, oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid ning inimsuhetes tekkivaid probleeme. Rahvusliku, kultuurilise ja riikliku enesemääratluse kujunemist toetavad teisedki valdkonna õppeained.

Õpipädevus. Iga sotsiaalvaldkonna õppeaine kujundab suutlikkust organiseerida õpikeskkonda, leida õppimiseks vajalikke vahendeid ja teavet ning arendab õpioskusi, oskust õppimist mõtestada ja plaanida ning kasutada õpitud erinevates kontekstides.

Suhtluspädevus. Suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt erinevates suhtlusolukordades väljendada; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt taotlevad kõik valdkonna õppeained.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Sotsiaalainete õppimine eeldab suutlikkust analüüsida erineval kujul esitatud statistilisi andmeid (graafikuid, tabeleid, diagramme) ning teha nende põhjal järeldusi, kasutada matemaatilisi sümboleid ja meetodeid erinevaid ülesandeid lahendades (nt ajaarvamist ja ressursse plaanides) ning tulemuse tõesust kontrollides. Seda toetavad õppetegevuse kaudu kõik valdkonna õppeained. Sotsiaalaineid õppides tutvutakse tehnika ja tootmise arengu seostega ühiskonna muutumise vältel; õpitakse



hindama tehnoloogia rakendamisega kaasnevaid võimalusi ja ohte; mõistma tehnoloogia nüüdisaegseid arengusuundi ning tehnoloogia ja teaduse omavahelisi seoseid; rakendama tänapäevast tehnoloogiat tõhusalt ning eetiliselt oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonda kujundades; kasutama tehnovahendeid eesmärgipäraselt ning säästlikult, järgides seejuures ohutuse ja autoriõiguste kaitse nõudeid.

Digipädevus. Kõik valdkonna õppeained toetavad digivahendite ning veebipõhise õpikeskkondade kasutamist. Pööratakse tähelepanu digiinfo haldamisele, sisuloomele, turvalisusele, ja suhtlemisele digikeskkondades.

Ettevõtlikkuspädevuse peamine kujundaja on ühiskonnaõpetus, kuid aitavad teisedki valdkonna õppeained. Õpitakse nägema, analüüsima ja lahendama probleeme, seadma eesmärgi, valida ideede elluviimiseks sobivaid ja loovaid meetodeid ning tegema eesmärkide saavutamiseks koostööd.

Läbivate teemade rakendamise võimalusi

Läbivad teemad on üldpädevuste saavutamise teenistuses ning võimaldavad aineõppe kursuste ning muude õppetegevuste lõimimiseks leida sobilikke teemasid, meetodeid ning õppekorralduse ülesehituse viise. Läbivad teemad aitavad kaasa sotsiaalvaldkondliku pädevuse järjepidevale kujundamisele, pakkudes kokkupuutekohti ühiskonnas aktuaalsete teemade käsitlemiseks õppe raames.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Sotsiaalneid õppides käsitletakse inimeste erinevate tegevusalade arengut eri ajajärkudel, majanduslikke protsesse ühiskonnas ja nende mõju inimtegevusele. Erinevate õppetegevuste kaudu suunatakse õpilasi mõistma ja väärtustama elukestvat õpet kui elustiili ning mõtestama karjääri planeerimist kui jätkuvat otsuste tegemise protsessi. Õppetegevus võimaldab vahetult kokku puutuda töömaailmaga, nt ettevõtte külastusi, õpilastele tutvustatakse ainevaldkonnaga seotud ameteid, erialasid ja edasiõppimisvõimalusi. Õppetegevus võimaldab õpilasel süvendada teadmisi hariduse ja töömaailma vahelistest seostest, töösuhteid käsitlevatest õigusaktidest. Arendatakse iseseisva õppimise oskust ja vastutusvõimet ning oskust iseseisvalt leida ja analüüsida oma arengu vajadustest tulenevat infot edasiõppimise



võimaluste kohta ja koostada karjääriplaan. Erinevad õppetegevused, sh õpilaste iseseisvad tööd, võimaldavad õpilasel seostada huvisid ja võimeid ainealaste teadmiste ja oskustega ning mõista, et hovid ja harrastused hoiavad elu ja karjääri tasakaalus.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Õpitakse väärtustama keskkonda kui tervikut, mõistma inimtegevuse mõju keskkonna arengule ja keskkonnaprobleemide lahendamisele; aru saama inimkonna kultuurilise, sotsiaalse, majandusliku, tehnoloogilise ja inimarengu erinevate tunnuste vastastikusest seotusest. Õpitakse mõistma inimtegevusega kaasnevaid riske ning vajadust kujundada isiklikke seisukohti keskkonnaküsimustes, olema sotsiaalselt aktiivne ja vastutustundlik.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Õpitakse väärtustama demokraatliku ühiselu korraldamist, koostööoskust, toetama algatusvõimet ning hindama vabatahtlikkusel põhinevat tegutsemist.

Kultuuriline identiteet. Õpitakse mõistma inimese rolli kultuuri kandjana, edasiviijana ja kultuuride vahendajana ning aru saama kultuuridevahelise suhtlemise ja koostöö tähtsusest. Teadvustatakse osalemist kultuuridevahelises suhtluses; väärtustatakse sallivust ning oma kultuuri ja teiste kultuuride pärandit, taunitakse diskrimineerimist ning tunnustatakse mineviku ja tänapäeva ühiskondade kultuurilist mitmekesisust.

Teabekeskond. Õpitakse määrama oma teabevajadusi ja leidma sobivat teavet; arendatakse kriitilise teabeotsingu ja -analüüsi oskusi; teadvustatakse meedia toimimist ja mõju, vajadust tunda avalikus ruumis (sh teabekeskonnas) kehtivaid reegleid ning järgida autoriõiguste kaitset.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpitakse mõistma tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste töö- ja eluviisile, elukvaliteedile ning keskkonnale nii tänapäeval kui ka minevikus; aru saama tehnoloogiliste, majanduslike, sotsiaalsete ning kultuuriliste uuenduste vastastikustest mõjudest; käsitletakse tehnoloogilise arengu positiivsete ja negatiivsete mõjude ning tehnoloogia arengu ja selle kasutamise eetilisi küsimusi; kasutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat (IKT) eluliste probleemide lahendamiseks ning oma õppimise ja töö tõhustamiseks.

Tervis ja ohutus. Õpitakse analüüsima erinevate valikute ja riskikäitumise (sh uimastite) mõju ning tegema tervisele ja turvalisusele (sh keskkonnale ja ühiskonnale) ohutuid otsuseid.



Väärtused ja kõlblus. Õpitakse analüüsima väärtusi ja kõlbelisi norme ning tundma erinevate väärtussüsteemide seoseid ajaloolis-kultuurilises kontekstis, religiooni ja maailmavaatega seoses; reflekteeritakse arutletakse isiklike väärtushoiakute ja kõlbeliste tõekspidamiste üle; õpitakse arvestama erinevaid vaateid ja seisukohti oma tegevust plaanides, väärtustama mitmekesisust kui ühiskonna rikkuse ja arengu tingimust.

Üldpädevuste ja läbivate teemade rakendamine

Sündmused	Eesmärgid	Tegevused
Aktused ja kogunemised Kooliaasta avaaktus	Luaa pidulik meeleolu ning kujundada valmisolek algavaks kooliaastaks.	Õpilane väärtustab traditsioone. Üksteise tunnustamine. Käitumisreeglitest, normidest ja tavadest kinni pidamine. Õpilased esitavad luuletusi, laule. 1. klassi õpilastele antakse kätte õpilaspiletid. Õpilastele tutvustakse uusi õpetajaid. Avaaktusele järgneb klassijuhatajatund.
Matriklite kätteandmine	Väärtustada gümnaasiumiõpilaseks olemise staatust.	Õpilane töötab käituda gümnaasiumiõpilase vääriliselt. Õpilane peab kõne.
Iseseisvuspäev	Kasvatada isamaalisust ja tähtsustada meie riigi iseseisvust, mälestada Vabadussõjas langenuid.	Õpilased liiguvad rongkäigus Vabadussõja ausamba juurde. Lauldakse koos hümni, õpilased esinevad kõnega, ausambale asetatakse lilled ja küünlad.
Lõpukell Õppeaasta ning kooli lõpuaktused.	Tunnustada õpilasi ja õpetajaid, teha kokkuvõtte eelnevast. Kasvatada ühtsustunnet, saada esinemiskogemust ning väärtustada kooli traditsioone.	12. kl õpilased jätavad koolikaaslastega hüvasti, Esimene klass loeb luuletusi ning soovivad abiturientidele head teed, abiturientid laulavad



Kogunemised	<p>Väärtustada kooli traditsioone, tunnustada õpilasi ning õpetajaid. Teha kokkuvõtted mööduvast õa-st.</p> <p>Märgata ja tunnustada õpilaste ning õpetajate saavutusi.</p> <p>Kasvatada ühtsustunnet, tunnustada ja teadvustada saavutusi, tekitada õpilastes eduelamusi</p>	<p>lahkumislaulu.</p> <p>Õpilased esitavad kõnesid, laule, kujundavad saali, tunnustavad õpetajaid, kaasõpilasi.</p> <p>8. klass ja 11. klassid organiseerivad lõpuaktuse.</p> <p>Kogunemised toimuvad üks kord kuus. Õpilastele antakse tagasiside jooksva kuu tegevustest koolis, eelinformatsioon algavaks kuuks ning tunnustatakse õpilasi ja õpetajaid kordaläinud ja märkimisväärsete tegevuste ja tulemuste eest kooli ja maakonna tasandil.</p>	
Tervis ja ohutus			
Spordipäevad, talispordinädal	sh	<p>Kujundada õpilastes sportlikku ja tervislikku elukäsitlust. Kinnistada kehalise kasvatus tundides õpitut. Arendada koostöö oskusi.</p>	<p>Õpilased osalevad erinevatel spordialadel, võrdlevad oma saavutusi eelmise perioodiga.</p>
Koolidevahelised kergejõustiku-võistlused		<p>Järgida tervislikke eluviise, õpilasel on võimalus saada võistluskogemust ja positsioneerida oma taset eakaaslastega. Teha koostööd naaberkoolidega.</p>	<p>Kaks korda õa-s korraldatakse kergejõustikuvõistlused, kuhu kaasatakse naaberkoolid. Õpilastel on võimalus osaleda individuaalaladel.</p>
Klassidevahelised sportmängud (jalgpall, rahavastepall, saalihoki, korvpall)		<p>Propageerida liikumisharrastusi, tervislikke eluviise, meeskonnatööd ja saada võistluskogemusi.</p>	<p>Õpilased moodustavad meeskonnad ning osalevad klassi meeskonnaga koolisestel võistlustel.</p>
Tüdrukute tantsupidu		<p>Arendada loovust, koostööoskust ja saada esinemiskogemust</p>	<p>Iga õa II veerandil (?) toimub võimlemispidu. Õpilased valmistavad kehalise kasvatus tundides ette võimlemiskavad.</p>
Lurichi kevadjooks		<p>Väärtustada kooli traditsioone,</p>	<p>Õpilased moodustavad</p>



Liiklusnädal	arendada koostööoskusi ja tervislikke eluviise. Kujundada õpilastes liiklusharjumusi ja liiklusreegleid.	võistkonnad, Lurichi mälestuskivi juurde viiakse küünlad ja lilled, teatevõistlus on väga pikkade traditsioonidega. Õpilased harjutavad liiklusreeglite täitmist, vaatavad õppefilme ning kuulavad praktilisi loenguid.
Tähtpäevad Kooli sünnipäev Sünnipäeva nädal	Väärtustada ja hoida au sees kooli traditsioone.	Sünnipäeva nädalal toimuvad: aastapäevajooks- klassidevaheline teatejooks (jooksudistantsi pikkus on kooli hetkevanus meetrites); vilistlastund- külla kutsutakse endisi õpetajaid ja vilistlasi erinevatest lendudest, kes räägivad õpilastele oma saavutustest ning kooli ajaloo seonduvatest teemadest. Õpilased osalevad sünnipäevanädala tegevustes.
Gümnaasiumi nimepäev	Väärtustada gümnaasiumi staatust, kooli ajalugu ning kooli lipukirja.	Gümnaasiumi nimepäeval toimub kooli konverents ning aktus, kus tunnustatakse „Teadmiste konkursi“ võitjaid.
Kooli vilistlaspidu	Tutvustada vilistlastele kooli hetkeolukorda, korraldada koosviibimine erinevatele põlvkondadele ning hoida au sees kooli tavad ja kombed.	Kooli vilistlaspidu toimub iga viie aasta järel. Vilistlaspeo raames toimuvad aktus, näitused, antakse välja kooli almanahh jms.
Õpetajate päev	Väärtustada õpetaja elukutset, tunnustada õpetajaid ning anda gümnaasiumiõpilastele võimalus olla õpetajarollis. Kujundada vastutustunnet.	Õpilane planeerib koos aineõpetajaga koolipäeva, viib läbi ainetunnid, analüüsib oma tegevust. Õpilane organiseerib kooliperele piduliku aktuse ning muud traditsioonilised tegevused.



Sõbrapäev	Väärtustada inimestevahelisi suhteid ja tähtsustada sõprade olemasolu.	Õpilane tunnustab kaasõpilasi ning õpetajaid, valmistab sõbrapäevakaarte, osaleb võistlustel jms.
Rahvakalendri tähtpäevad	Tutvustada ja au sees hoida meie rahvakombeid.	Õpilane osaleb erinevatel rahvakalendri tähtpäevadel- mardija kadripäev, vastlapäev. Õpitakse erinevate tähtpäevade kombeid. Võisteldakse, esinetakse laulude ja tantsudega.
Koostöö lastevanematega Isadepäev Emadepäev Lastevanemate vastuvõtt	Väärtustada perekondlike suhteid. Tihendada koostööd kooli ja kodu vahel. Tunnustada ja tänada lapsevanemaid.	Õpilased esinevad isadele eeskavaga, toimuvad ühised võistlused meisterdamised jms. Õpilased esinevad emadele eeskavaga, toimub lastevanemate tänamine.
Jõululaat (algklasside majas) Jõulukohvik-galerii (gümnaasiumi-hoones) Jumalateenistus	Arendada loovust, kooli ja kodu koostööd, saada esinemis- ja ärisuhtluskogemust, algatada heategevuslikke ettevõtmisi, kujundada õpilastes hoolivust ja oskust märgata abivajajaid. Teadvustada kultuurilist mitmekesisust.	Õpilane valmistab esemeid jms müügiks, osaleb müügiprotsessis. Õpilased astuvad üles erinevate esinemiskavade. Õpilane külastab kirikut, õpib kiriku ajalugu ja traditsioone ning jõululaule.
Kaunid kunstid Muusikalektoriumid Tantsupäev	Arendada kultuurilist maailmapilti ning õpilaste silmaringi ja kuulamisoskust. Kujundada õpilastes rahvatantsu harjumusi, hoida kooli traditsioone, anda tantsurühmadele esinemisvõimalusi.	Õppeaastas korraldatakse õpilastele erinevaid kontserte jms. Tutvutakse erinevate kultuuridega. Väärtustatakse teiste loomingut. Rahvatantsuringis osalevad õpilased esinevad koolikaaslastele esinemiskavaga. Väärtustatakse traditsioone, oma rahvakultuuri, teiste loomingut



Näitused	Tuua esile parimate õpilaste kunsti- ja käsitööd, fotod jms.	Õppeaasta jooksul koostatakse õpilastöödest erinevaid näitusi, väljapanekuid jms. Peetakse kinni autoriõigustest. Väärtustatakse teiste loomingut.
Õppeaineteülesed tegevused		
Teadmiste konkurss	Selgitada välja laiema silmaringiga õpilane.	Gümnaasiumiosas selgitatakse välja laiema silmaringiga õpilane, põhikooliosas on võistlus meeskondlik. Õpilased lahendavad lõimitud ülesandeid jms.
Kooli mälumäng	Õpilane saab tagasisidet silmaringi kohta. Õpilane seostab õpitut varasemate teadmistega, analüüsib õpitut.	Õpilane lahendab meeskonnas viktoriini.
Koolikonverents	Õpilane oskab töötada meeskonnas, oma tugevusi ja arengukohti hinnata. Kujundada õpilastes praktilisi oskusi, õppeainetevaheline lõiming. arendada silmaringi, saada esinemiskogemust	Õpilased esinevad uurimistöödega.
Projektipäev	Kujundada õpilastes praktilisi oskusi, õppeainetevaheline lõiming.	Õpilased osalevad õppekäigul, matkal jms.
Sotsiaalsained, karjääriõpe		
Kooli tutvustamine piirkonna	Kujundada kooli mainet.	Õpilane esindab kooli, jagab informatsiooni ning oma



üldhariduskoolides		kogemusi, tutvustab kooli ajalugu ja traditsioone
Ettevõtete külastamine Töövarjupäev	Tutvuda erinevate ametitega. Olla töövarjuks (õpilase valikul) ühe tööpäeva jooksul.	Õpilane esindab oma kooli, küsib endale huvipakkuvaid küsimusi. Õpilane valib välja inimese, kelle töövarjuks ta soovib olla ning osaleb koolipäeva vältel tema töövarjuna.
Kodanikupäev	Kujundada õpilastes arusaamu oma õigustest ja kohustustest. Tutvustada kodanikuühiskonna põhimõtteid.	Õpilane lahendab kodanikupäeva viktoriini, joonistab, arutleb oma õiguste ning kohustuste üle.
Raamatukogu Näitused/teemanädalad Rahvusvahelise lasteraamatupäeva tähistamine Kohtumised kirjanikega Ettelugemispäev Viktoriinid jms	Arendada õpilaste silmaringi, kinnistada õppetundides õpitut. Kujundada ja väärtustada lugemisharjumust. Õpetada kuulamisoskust. Luu võimalus kohtumiseks erinevate kirjanikega.	Õpilane külastab näituseid, osaleb viktoriinidel, mängudes, võistlustel.. Õpilastel on võimalus kohtuda kirjanikega, esitada neile küsimusi jms. Õpilased saavad tutvuda raamatukogu tööga, õpivad kogusid kasutama jms.
Teemanädalad/päevad Eduard Lepiku võistlusmatk Matemaatikanädal Inglise keele nädal Vene keele päev Lemmikloomapäev Muusikanädal Emakeele nädal	Kinnistada ainetundides õpitut, anda õpilastele võimalus osaleda erinevatel konkurssidel, võistlustel. Laiendada õpilase silmaringi.	Õpilane kirjutab omaloomingulisi töid, soovi korral esitab neid. Õpilane jagab oma arvamust, vastab silmaringi hindavatele päevaküsimustele. Õpilane kohtub külalisesinejatega, esitab küsimusi, osaleb aruteludes.
Koolisesed olümpiaadid, ainealased võistlused, kaitsmised Aineolümpiaadid, konkursid	Selgitada välja parimad ainetundjad.	Õpilased osalevad erinevatel ainealastel konkurssidel võistlustel jms.



11. kl uurimus- ja praktiliste tööde kaitsmine	<p>Õpilane suudab organiseerida õppekeskkonda, planeerida õppimist ja seda plaani järgida; kasutada õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi varemõpituga ning tööd analüüsida.</p> <p>Õpilane leiab ja säilitab digivahendite abil infot ning hindab selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleb digitaalses sisuloomes.</p> <p>Õpilane kasutab korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustab õigekeelsust ja väljendusrikast keelt.</p>	<p>Õpilane püstib probleemi, eesmärgistab töö, planeerib protsesse, koostab uurimustöö ja ettekande ning esitleb tulemusi teistele.</p>
--	---	---

Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Õpet kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut nii ainesiseselt kui ka teiste õppeainetega ja läbivate teemade abil;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas ning jätab piisavalt aega nii huvitegevuseks kui ka puhkuseks;
- 3) võimaldatakse õppida üksi ja koos teistega (iseseisvad, paaris- ning rühmatööd, õppekäigud, praktilised tööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks ning loovateks ja kriitiliselt mõtleivateks isiksusteks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;



- 5) rakendatakse nüüdisaegseid IKT-l põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: muuseum, arhiiv, näitus, raamatukogu, ajaloolis-kultuuriline keskkond, sh muistised, ehitised, omavalitsus- ja riigiasutused, ettevõtted, mittetulundusühingud, kohtud, laborid, erinevate religioonide pühapaigad, lahingupaigad, sõjaväeosad ja teised riigikaitseinstitsioonid, sh kaitseväe õppeasutused, jne;
- 7) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh:
 - a) aktiivõpet: paaris- ja rühmatöö, vestlus, diskussioon, väitlus, seminar, ajurünnak; projektõpe, loovülesande lahendamine (kirja ja kõnekoostamine, teemantluuletus, ajaleht jne), juhtumianalüüs, rollimängud ja simulatsioonid, projektides osalemine, õppekäigud ja muu taoline;
 - b) skeemi, plaani, võrdleva tabeli ning õpimapi koostamine, töölehe ja kontuurkaardi täitmine, arutluse ning temaatilise kava koostamine, arutluse kirjutamine;
 - c) uurimuslikud tegevused, sh praktiliste ja uurimistööde koostamine, loodusobjektide ja protsesside vaatlemine, infootsing teabeallikatest ning infoanalüüs, referaadi ja ettekande koostamine, retsenseerimine ning esitlemine IKT vahendeid kasutades;
 - d) allikaanalüüs (dokument, tekst, statistika, pilt, karikatuur jms) ning allika usaldusvääruse hindamine;
 - e) tegevuspõhine õpe (nt dramatiseering, esitluse ja temaatilise ekspositsiooni koostamine, õppekäigu ettevalmistamine ning korraldamine), vabatahtlik töö;
 - f) mõistete seletamine ja kasutamine kontekstis, plankide ning ankeetide täitmine;
 - g) kohtumised õigusorganite esindajatega ja teiste spetsialistide esindajatega koolis ja nende töö jälgimine töökohal jmt;
- 8) arvestatakse õpilaste võimeid ja suutlikkust ning kohalikku eripära ja ühiskonnas toimuvaid muutusi;
- 9) arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid, sealjuures on põhirõhk hoiakute kujundamisel;
- 10) võimaldatakse siduda õpet koolivälise eluga, et kogu ainekäsitus oleks võimalikult elulähedane.



Füüsiline õpikeskkond

Kool korraldab valdava osa õpet klassis, kus on:

- 1) võimalused rühmatöökaks ja ümarlauavestluseks mööblit ümber paigutada või liikuda erinevate õppekeskkonna osade vahel;
- 2) vajadusel internetiühendus, arvuti kasutamise võimalus ning audiovisuaalse materjali kasutamise võimalus.

Kool võimaldab kasutada ainekava eesmärgi toetavaid õppematerjale ja -vahendeid:

- 1) ajaloo- ja maailmaatlased, Eesti atlase komplekt (iga õpilase kohta), kontuur- ja seinakaardid, allikakogumikud, käsiraamatud, elulooraamatud ja teabekirjandus, auvised, digitaliseeritud andmebaasid ja arhiivid, demonstratsioonivahendid ja illustratiivsed pildid (fotod, karikatuurid) ning IKT-põhiseid õppematerjale;
- 2) Eesti, Euroopa ja maailma poliitiline kaart, Eesti Vabariigi põhiseadus (üks eksemplar õpilase kohta) ning põhiseaduse kommenteeritud väljaanne (üks kooli kohta, võimalus ka veebipõhiselt kasutada), ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioon (vähemalt üks kahe õpilase kohta), Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon (üks kooli kohta), ÜRO lapse õiguste konventsioon (üks kooli kohta), Euroopa Liidu põhiõiguste harta ning parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta (üks kooli kohta);
- 3) eri liiki meediaväljaanded.

Kool võimaldab õppe sidumiseks igapäevaeluga õpet ja õppekäike väljaspool klassiruumi vähemalt kaks korda õppeaasta jooksul.

Kool võimaldab sobivad hoiutingimused praktiliste tööde ning demonstratsioonide tegemiseks vajalike materjalide kogumiseks ja säilitamiseks ning korraldab praktilisteks töödeks vajaduse korral õppe rühmades.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse gümnaasiumi riikliku õppekava üldosa sätetest. Hindamise täpsem korraldus määratakse kooli õppekavas. Hindamise põhiline ülesanne on toetada õpilase arengut, kujundades positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnangu, kusjuures tähtis on õpilase enda roll hindamises, andes võimalusi enesehindamiseks. Õpitudemuste kontrollimise ning hindamise



vormid peavad olema mitmekesised. Õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutusest ja õpilase ainealasest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid.

Ajaloo õpitulemuste kontroll ja hindamine sisaldab suulist ning kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, referaadi ja uurimistöö koostamist, loovtööd ning arutluse kirjutamist. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, katkendi põhjal vastamist, kommenteerimist ning usaldusväärse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele tuleb eelistada tähtsamate ajaloosündmuste ja -nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Arutluse puhul hinnatakse vastavust teemale, ajastu - ja teemakohaste faktide teadmist, analüüsi, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu.

Inimeseõpetuses hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi; hoiakute ning väärtushinnangute kujunemise kohta antakse õpilasele tagasisidet.

Õpitulemuste hindamise vormid on mitmekesised, sisaldades nii suulisi, kirjalikke kui ka praktilisi ülesandeid. Suuliste ja kirjalike ülesannete puhul õpilane:

- 1) selgitab ja kirjeldab mõistete sisu ning omavahelisi seoseid;
- 2) selgitab oma arvamusi, hinnanguid, seisukohti ja suhtumisi, seostades neid omandatud teadmistega ja igapäevaeluga;
- 3) eristab, rühmitab, võrdleb ja analüüsib olukordi, seisundeid, tegevusi ning tunnuseid lähtuvalt õpitulemustest;
- 4) demonstreerib faktide, mõistete ja seaduspärasuste tundmist lähtuvalt õpiülesannete sisust.

Praktiliste ülesannete puhul õpilane:

- 1) rakendab teoreetilisi teadmisi praktiliselt õpituatsioonis;
- 2) demonstreerib õpitulemustes määratud oskusi õpituatsioonis,
- 3) kirjeldab õpitulemustes määratud teadmiste ja oskuste rakendamist igapäevaelus.



Praktiliste tööde puhul ei hinnata mitte ainult tulemust, vaid ka protsessi kulgu. Õpilase hoiakuid ja väärtusi saab mõõta vaatluse, õpilase antud hinnangute ja otsustuste ning juhtumianalüüsi alusel. Lisaks hinnatakse õpilaste probleemide nägemise ja analüüsi oskust.

Ühiskonnaõpetuses hinnatakse arutlusoskust, teksti mõistmist ja tööd erinevate allikatega (pildid, skeemid, tabelid, tekstid jms). Kontrollitakse ja hinnatakse mõistete seletamist ning kasutamist, probleemidest arusaamist ja nende analüüsi, argumenteerimise oskust, õiguslase info otsimise ning tõlgendamise oskust, osalemist ühistegevuses (matkimine, rollimängud, projektid), plankide, avalduste, reklamatsioonide jne täitmise õigsust, kompleksust ja täpsust, ettekannete, ülevaadete, kokkuvõtete, referaatide, esitluste jt iseseisvate ning rühmatöö ülesannete täitmist ja esitlemist.

Kursuse hinne kujuneb kontrolltööde, praktiliste tööde ning uurimuste, iseseisvate tööde ja ettekannete hinnetest. Hindamise aluseks on töö iseseisev sooritus, loovus ning vormistamise korrektsus. Praktilised tööd on mingi konkreetse üksikteema, materjali vms kohta. Iseseisvad tööd on kodused ülesanded, klassitööd ja arvutitunnitööd, mida hinnatakse valikuliselt. Kursuse jooksul võib hinnata ka koduseid töid, suulisi vastuseid, ülesannete lahendamist, osalemist rühmatöödes jne.

Sotsiaalainete valdkonda kuuluva, kuid loodusainete valdkonnas kirjeldatud inimgeograafia kohustuslik kursus „**Rahvastik ja majandus**“ moodustab osa geograafia kooliastmehindest.



GÜMNAASIUMI AJALOO AINEKAVA

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Gümnaasiumi ajalooõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb huvi mineviku vastu ja teadvustab enda võimalusi mineviku uurijana ning ajaloos osalejana, määratleb end oma rahva liikmena, eurooplasena ja maailmakodanikuna;
- 2) tunneb ajalugu ajastut iseloomustavate sündmuste, protsesside, vaimulaadi ja isikute kaudu;
- 3) mõistab ajaloosündmuste ja protsesside põhjuse-tagajärje, sarnasuse-erinevuse, järjepidevuse olemust ning erineva tõlgendamise põhjusi, võtab oma seisukohti kujundades arvesse ajastu konteksti;
- 4) väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning mõistab seda ühiskonna rikkuse ja arengu eeldusena, teadvustab oma võimalusi kultuuripärandi säilitajana ning edasikandjana;
- 5) leiab ja analüüsib kriitiliselt ajalooteavet sisaldavat infot, hindab allikate usaldusväärsust ning kasutab erinevaid teabeallikaid eesmärgipäraselt;
- 6) mõistab ja tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi, kujundab ning põhjendab oma seisukohta, analüüsib ja hindab oma tegevust ning näeb ja korrigeerib oma eksimusi;
- 7) teab ja kasutab kontekstis ajaloo põhimõisteid ning eristab ajaloofakti tõlgendusest ja arvamusest;
- 8) tunneb ja kasutab erinevaid õpivõtteid, tekstiliike, infokanaleid ja IKT-vahendeid, väljendab oma teadmisi ja oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kaitseb argumenteeritult oma seisukohta
- 9) teab ainevaldkonnaga seotuid erialasid, mõistab seoseid ainevaldkonnaga seotud teadmiste ja tööturu võimaluste vahel ja analüüsib enda ainealaseid teadmisi ja oskusi haridustee kavandamisel.



Õppeaine kirjeldus

Ajalooõpetus aitab õpilasel omandada kultuuriruumis ja ajaloolises keskkonnas orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi ning teadvustada ja analüüsida minevikunähtuste muutlikkust, tõlgendatavust, omavahelisi seoseid ning seoseid tänapäevaga. Käsitletakse inimeste igapäevaelu ja maailmapilti, ühiskonna, kultuuri ja mõtteviisi, sh väärtushinnangute muutumist ning ajaloolisi isikuid ja sündmusi nii enda kui ka teiste vaatenurgast lähtuvalt.

Gümnaasiumi ajalooõpetuse kursuste järjekord on kronoloogilis-teemaatiline, st ajaloolisi probleeme käsitletakse kronoloogilist järgnevust silmas pidades. Gümnaasiumi algul ei ole õpilastele jõukohane teemaatiliseks käsitluseks vajalik ajaliselt ja kultuuriliselt kaugemate valdkondade vaheliste seoste loomise ning nägemise oskus. Teemaatilise käsitluseni jõutakse gümnaasiumi lõpul lähiajaloo III kursusega, mida õppides saab õppija toetuda varem omandatule. Ainesisus, suurte teemablokkide sees võib rakendada võrdluse ja üldistuse tegemiseks teemaatilist käsitlust kõigis kursustes.

Ajalugu õpitakse 6 kohustuslikku kursust: „Üldajalugu“, „Eesti ajalugu I (kuni 16.–17. sajandi vahetuseni)“; „Eesti ajalugu II (kuni 19. sajandi lõpuni)“; „Lähiajalugu I – Eesti ja maailm 20. sajandi esimesel poolel“; „Lähiajalugu II – Eesti ja maailm 20. sajandi teisel poolel“ ja „Lähiajalugu III – 20. sajandi arengu põhijooned: Eesti ja maailm“. Eesti ajaloo kursuste suurte teemablokkide ees on vastavad üldajaloo teemablokid. Üldajaloo kursuses õpitud teemasid ja põhimõisteid Eesti ajaloo kursuses eraldi esile ei tooda.

Ajalooõpetusel on kronoloogiline, poliitiline, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja ideede dimensioon. Erinevaid teemasid õppides võib rõhk olla kõigil võrdselt või mõnel nimetatutest.



Gümnaasiumi ajalooõpetuses tähtsustatakse probleemikeskset käsitlust, analüüsidest hinnanguid ja tõlgendusi erinevast seisukohast lähtuvalt. Mõistmaks, et ajalookirjutamine sõltub ajast ning ajalooürija seisukohast, kujundatakse kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse, võrreldakse ajaloosündmuste ja -nähtuste käsitlemist eri allikates ning hinnatakse allikate usaldusväärsust.

Ajalooõpetuses väärtustatakse kultuurilist mitmekesisust ning kujundatakse mõistmist, et mitmekesisus on ühiskonna rikkus ja arengu tingimus. Teadvustatakse õppija rolli kultuuripärandi säilitajana ning edasikandjana. Ajalooõpetus toetab õppija enesemääratluse kujunemist ja võimet asetada end kellegi teise olukorda, vaadelda maailma kellegi teise seisukohast lähtudes.

Õppijat suunatakse arutluse ja analüüsi kaudu looma seoseid ja tegema järeldusi, kujundama isiklikku suhtumist ning põhjendama seda argumenteeritult. Kriitilise mõtlemise kujundamiseks käsitletakse erinevaid allikaid jt õppetekste, mis annavad ajaloosündmustele hinnangu erinevast seisukohast lähtuvalt. Ajalooõpetuse analüüsimise kaudu rikastub väärtussüsteem, kujuneb rahvuslik ja kultuuriline identiteet, sallivus ja pooldav suhtumine demokraatlikesse väärtustesse, areneb õpilase ajalooline mõtlemine ning rikastub ajalooteadvus.

Ajaloo mõistmisele aitavad kaasa ekskursioonid, õppekäigud, ajaloo- ja ilukirjandus, teater ja kino, meedia, Internet, erinevad inimesed ning paigad. Selle kogemuse ühendamisel koolis õpituga kujuneb õpilasel järk-järgult välja arusaam ajaloo kohta. Õpilaste maailmapilti rikastab ainetevaheline integratsioon ning lähedaste teemade käsitlemine erinevatest aspektidest lähtuvalt.

Ajalooõpetuse kaudu kujundatakse erinevaid oskusi:

- 1) ajas orienteerumise oskus; oskus leida, analüüsida ja mõista seoseid ning mõtestada ajaloolise keskkonna kujunemist;



- 2) ajalooalaste mõistete tundmine ja kontekstis kasutamine; oskussõnavara laienemine;
- 3) ajalooalaste küsimuste esitamine ning neile vastates erinevate lahenduste pakkumine;
- 4) funktsionaalne kirjaoskus, kriitiline mõtlemine, arutlusoskus, järelduste tegemine ja seoste loomine ning oma seisukoha kujundamine ja põhjendamine;
- 5) empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades, koostöö- ja konfliktilahendusoskus;
- 6) allikaanalüüs ja töö ajalookaardiga, info leidmine erinevatest teabeallikatest, selle kasutamine, kriitiline hindamine ja analüüsimine, allika usaldusvääruse hindamine;
- 7) suuline ja kirjalik eneseväljendus, referaadi ja ajaloolase uurimistöo koostamine, IKT-vahendite kasutamine info hankimiseks ning oma töötulemuste esitlemiseks.

Oskuste kujundamine ajalooõpetuses on pidev protsess ning see toimub erinevate õppeteemade läbimise kaudu. Oskuse eeldatavat saavutustaset kirjeldatakse gümnaasiumi lõpul õpitulemustena.

Hindamine

Gümnaasiumi ajalooõpetuses kontrollitakse ja hinnatakse õpitulemuste saavutatust erinevate ülesannete kaudu, pidades silmas teadmiste ja oskuste tasakaalu. Ülesanded peaksid olema erineva raskusastmega, millest 20% on äratundmistasandil; 30% reprodutseerimistasandil; 50% rakendustasandil: analüüs, üldistamine, hinnangu andmine. Sobivad nii avatud, kui etteantud vastusega ülesandetüübid. Esimesed peaksid gümnaasiumis olema enamuses, kuna etteantud vastusega ülesandetüübid võimaldavad enam juhuslikku vastamist kui need, kus õpilane peab näiteid tooma ja iseloomustama, võrdlema, seoseid leidma, analüüsima, selgitama, oma seisukoha kujundama või ise otsustama ning seda põhjendama.

Kontrollitakse, kas õpilane on omandanud Eesti ajaloo, üldajaloo ja lähiajaloo kronoloogilised piirid, teab ja oskab iseloomustada ja analüüsida tähtsamaid ajaloosündmusi, isikuid,



kultuurinähtusi ja -panust; tunneb Eesti 20. sajandi ajalugu, oskab siduda Eesti ajaloo sündmusi kodukoha, naabermaade, Euroopa ja maailma ajalooga, tunneb lähiajaloo olulisemaid sündmusi, protsesse ja isikuid; oskab leida ajaloosündmuste ja -nähtuste sarnasusi ja erinevusi, põhjusi ja tagajärgi; saab aru, et ajaloosündmusi võib alati mitmeti tõlgendada; põhjendab oma seisukohti ja oskab anda hinnangut; oskab end asetada minevikus elanud inimese olukorda.

Kaardiülesandega kontrollitakse kaardilt informatsiooni leidmise ja tõlgendamise oskust.

Allika analüüsiga hinnatakse tekstist olulise leidmise ja katkendi(te) põhjal küsimustele vastamise oskust, allikateksteide võrdlemise, kommenteerimise, hindamise (sh allika usaldusväärsuse), ja tõlgendamise oskust.

Pildi või foto analüüsiga hinnatakse äratundmise, seostamise, iseloomustamise ja tõlgendamise oskust.

Projektülesannete hindamisel jälgitakse ka töö valmimise protsessi (andmete kogumine, selekteerimine, analüüsimine, töö vormistamine, klassis ettekandmine), mitte ainult lõpptulemust.

Esitluse ja selle ettekande hindamise näidismudel:

Kriteerium	4	3	2	1	0
Avaleht	Korrektne (teema, vastav taust, koostaja nimi)	Korrektne, kuid puuduvad mõned osad.	On olemas, kuid ei vasta nõudmistele.	Puudub.	Plagiaat



Teema	Esitlusel on selge eesmärk ja vastab teemale, mis kandub läbi kogu esitluse.	Esitlusel on eesmärk ja teema, kuid sisaldab elemente, mis võivad teemast kõrvale kalduda.	Esitluse eesmärk ja teema on ebaselged või laialivalguvad.	Esitlusel pole kindlat eesmärki ja ei vasta teemale.	Plagiaat
Sisu	Sisu on põhjalik ja esitatud informatsioon on korrektne.	Materjal on peaaegu põhjalik ja korrektne.	Esineb üksikuid ebatäpsusi ja materjali võiks olla rohkem.	Sisus on palju ebatäpsusi ja/või esitatud materjal on ebapiisav.	Plagiaat
Kujundus	Esitluses on kasutatud ühesugust kujundust, tausta ja teksti värvid on hästi eristatavad ja tekst hästi loetav.	Esitluses on kasutatud ühesugust kujundust, kuid mõnel saidil ei ole tausta ja teksti värvid on hästi eristatavad ja tekst hästi loetav.	Esitluse kujundus rahuldav, kuid võib tunduda liiga tihe või igav. Võib esineda slaide, kus teksti on liiga väike või mitteloetav.	Esitlus liiga kirju või liiga igav, juhusliku kujundusega, liiga väikese või mitteloetava tekstiga.	Plagiaat
Õigekiri	Vigu ei ole.	Esinevad mõned tühiku ja/või kirjavahemärgi vead.	Esinevad mõned tühiku ja/või kirjavahemärgi ja õigekirja vead.	Esineb palju tühiku kasutamise, kirjavahemärgi ja grammatika vigu.	Plagiaat
Kasutatud materjalide loend	Korrektne ja sisaldab nõutud osi.	Korrektne, kuid puuduvad mõned osad.	On olemas, kuid ei vasta nõudmistele.	Puudub.	Plagiaat
Suuline ettekanne	Ettekanne on sorav. Vastab täielikult pildimaterjalile, annab kuulajale	Ettekandes komistused. Esineb mõningaid ebatäpsusi	Ettekande esitlemine nõrk. Esineb puudusi. Ebatäpsused faktides. Loeb	Ettekande esitlemine väga nõrk. Ei suuda esitletavat materjali	Suuline esitus puudub. Plagiaat.



	huvitavat informatsiooni. Ei esine ebaolulist teavet. Ei loe teksti täielikult maha	faktides. Loeb teksti maha poole materjali ulatuses.	teksti maha üle poole materjali ulatuses.	edastada. Loeb teksti täielikult maha.	
--	---	--	---	--	--

Arutluse kirjutamisel võetakse arvesse arutluse vastavust teemale, ajastu ja teemakohaste faktide tundmist, analüüsi, võrdlemise ja seoste loomise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist hinnangute kaudu. Kirjalikku arutlust soovitatakse hinnata 25 punktiga.

Näidis hindamisjuhend (25 punkti)

2p töö struktuur vastab arutluse nõuetele:

0p esitatud on ainult teemaarendus, töö ei ole struktureeritud;

1p töö on struktureeritud, kuid ülesehituses puudub tervik ja loogika (puudub kas sissejuhatus või kokkuvõte);

2p ülesehitus on üldnõuetele vastav (sissejuhatus, teemaarendus, kokkuvõte).

7p töö vastab üldiselt teemale, õpilane esitab ülevaatliku kirjelduse, põhiseisukohad:

1p ajaline määratlus;

1p ajalooline taust (perioodi ülevaade, hinnang);

5p kirjutatakse lahti märksõnadena/alateemadena vastavalt konkreetsele teemale. (1p teema element)

6 punkti arutlus, analüüs, probleemi väljaarendamine:



0p töö ei ole tervik, esitatud on omavahel seostamata tekst,

1p töö on kirjeldava laadiga jutustus;

2p probleem on käsitletud;

3p on välja toodud teemakohased iseloomulikud jooned;

4p-6p alateemad on avatud tasakaalustatult; arutlus on analüüsiva iseloomuga: võrdlus, seosed; probleem on lõplikult välja arendatud: analüüs, põhjendused.

4 punkti konkreetsed näited/faktoloogia:

0p esinevad tõsised faktevead, näited ei ole teemakohased;

1p esitatud on mõni üksik juhuslik fakt, mõned eksimused;

2p esitatud on mõned teemaga seostatud faktid;

3p esitatud on piisavalt fakte teema toetuseks;

4p näidete valik on põhjendatud, ilmneb õpilase lugemus.

4 punkti isiklik suhtumine ja järeldused:

0p isiklik vaatepunkt puudub, järeldused ei ole teemakohased;

1p oma arvamus (ilma põhjenduseta);

2p isiklikku hinnangut toetavad teemakohased lihtsad järeldused;

3p järeldustele tuginev isiklik hinnang on kinnitatud näidetega;

4p järeldused tulenevad analüüsist, on põhjendatud ja argumenteeritud, ilmneb eruditsioon.



2 punkti isiku- ja kohanimede õigekiri, stiil:

0p ebakorrektne stiil, tõsised kirjavead;

1p esineb üksikuid eksimusi või ebakorrektust, töö on üldsõnaline (släng jms);

2p sõnastus ja kirjaviis on korrektne.

Kõige olulisem arutluse hindamisel on teemakohasus. Kui arutlus ei vasta teemale, jäetakse kõik teised kriteeriumid arvestamata ja töö hinnatakse 0 punktiga.

Töö struktuuri (2p) hinnates lähtutakse teemale vastavusest, st nii sissejuhatus kui ka kokkuvõttev lõppsõna peavad olema teemakohased. Punktiga ei hinnata töö lihtsat (mitte sisulist) eristamist iseseisvate lõikudega.

Ajaline määratlus (1p) ja ajalooline taust (1p) eeldab teema sidumist taustsündmuste ja ajaperioodiga. Õpilasel ei oodata ilmtingimata perioodi märkimist aastast aastani, vaid eeldatakse viitamist taustsündmustele. Ajalise määratluse tundmiseks loetakse ka arutluses näidetena esitatud daatumeid.

Teema elementide (5p) all eeldatakse konkreetse teema avamist vähemalt viie valdkonna, alateema või märksõna kaudu. Kui õpilane esitab teema valdkonna lihtsalt märksõnana ja jätab välja arendamata, siis loetakse seda fakti esituseks, mitte alateema või valdkonna avamiseks.

Arutlus, analüüs ja probleemi väljaarendamine (6p) on kirjeldatud vältimaks juhtu, et õpilase seisukoht hindajale ei meeldi. Punkte antakse teema sisu avamise ja põhjendatuse eest.

Konkreetsete näidete (4p) eest punktide andmisel lähtutakse õpilase valikust. Kui arutluses on esitatud piisavalt näiteid teema toetuseks, aga muidu korrektsete näidete hulka satub mõni tõsine faktiviga, siis hinnatakse õpilase konkreetsete näidete tundmist ühe punktiga.

Isiklikku suhtumist ja järeldusi (4p) ei eeldata vormistatuna iseseisva lausena, näiteks mina arvan, et... Isiklik hinnang võib sisalduda arutluses. Sõltub õpilase nägemusest, kas isiklik suhtumine väljendatakse kokkuvõtvast lõppsõnas või on see esitatud teemat läbiva hinnanguna.



Ajalooliste isikute nimede ja kohanimede õigekirja ja stiili (2p) hinnatakse samuti ainult teemakohasuse puhul. Kui arutus on kirjutatud teemast mööda, hinnatakse seda 0 punktiga, mitte 2p õigekirja ja stiili eest.

Viiepallisüsteemis hinnatavate kirjalike tööde kriteeriumid:

5	Hindega «5» («väga hea») hinnatakse suulist vastust (esitust) ja kirjalikku tööd (edaspidi <i>õpitulemus</i>), kui see on täiel määral ainekava nõuetele vastav. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega «5», kui õpilane on saanud 90–100% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.
4	Hindega «4» («hea») hinnatakse õpitulemust, kui see on üldiselt ainekava nõuetele vastav, kuid pole täielik või esineb väiksemaid eksimusi. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega «4», kui õpilane on saanud 75–89% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.
3	Hindega «3» («rahuldav») hinnatakse õpitulemust, kui see on üldiselt ainekava nõuetele vastav, kuid esineb puudusi ja vigu. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega «3», kui õpilane on saanud 50–74% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.
2	Hindega «2» («puudulik») hinnatakse õpitulemust, kui see on osaliselt ainekava nõuetele vastav, esineb olulisi puudusi ja vigu. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega «2», kui õpilane on saanud 20–49% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.
1	Hindega «1» («nõrk») hinnatakse õpitulemust, kui see ei vasta ainekava nõuetele. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega «1», kui õpilane on saanud 0–19% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.



Gümnaasiumi õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) tunneb ajalooliste ajastute iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi, Eesti ajaloo seoseid Euroopa ja maailma ajalooga, mõistab ajaloolise arengu järjepidevust ning ajaloosündmuste ja -protsesside erineva tõlgendamise põhjusi;
- 2) tunneb maailma olulisemaid kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust, väärtustab kultuurilist mitmekesisust, teadvustab kultuuri rolli enesemääratlemises ning oma rolli kultuuri kandjana ja kultuuripärandi säilitajana;
- 3) võrdleb ning analüüsib poliitilisi, ühiskondlikke, olmelisi ja/või kultuurilisi arengusuundi ja probleeme, kirjeldab ideoloogiliste ning tehnoloogiliste muutuste mõju inimeste eluviisile ja väärtushinnangutele, võrdleb suurriikide mõju maailma majandusele ning poliitikale eri ajastutel, analüüsib riikidevahelist koostööd ja konfliktide lahendamise viise;
- 4) leiab, selekteerib, refereerib ja analüüsib kriitiliselt infot, erinevaid teabeallikaid, sh ajalookaarte ja seisukohti, hindab allika või käsitluse usaldusväärsust, eristab fakti arvamusest; selgitab sündmuste või protsesside erineva tõlgendamise põhjuseid;
- 5) kasutab ajaloolist sõnavara, erinevaid õpivõtteid, korrigeerib oma eksimusi, koostab referaate ja uurimusi, kirjutab arutlusi, osaleb diskussioonis, töötab kaardiga, väljendab oma teadmisi ja oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kasutab IKT-vahendeid;
- 6) suudab rekonstrueerida minevikus elanud inimeste elu, vaadeldes maailma nende pilgu läbi ning võttes arvesse ajastu eripära.